

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Delbetänkandet Säkrare tivoli (SOU 2025:40)

Ju2025/00874

Avsnitt 5.4 – Tillsynen över tivolianordningar bör motsvara tillsyn enligt produktsäkerhetslagen

I betänkandet föreslås att produktsäkerhetslagen (2004:451) i vissa delar ska göras tillämplig på tivolianordningar genom en hänvisning i den föreslagna lagen om besiktning och tillsyn av tivolianordningar. Kammarrätten anser att en sådan lagstiftningsteknik är svåröverskådlig och riskerar att såväl tillämpnings- som tolkningsproblem uppstår. Det synes lämpligare att, i enlighet med legalitetsprincipen, bestämmelserna som reglerar tivolianordningar i sin helhet ska återfinnas i den föreslagna lagen.

Av betänkandet framgår att det råder osäkerhet kring huruvida tivolianordningar redan i dag omfattas av bestämmelserna om tjänster i produktsäkerhetslagen. Att någon slutsats inte kan dras i denna del anser kammarrätten är otillfredsställande i sammanhanget.

Av 14 § förslaget till lag om besiktning och tillsyn av tivolianordningar följer att tillsynsmyndigheten får förbjuda att en tivolianordning tills vidare används, om det kan antas vara farligt. I 3 § förslaget till lag om besiktning och tillsyn av tivolianordningar hänvisas till 31 § produktsäkerhetslagen. Av 31 § produktsäkerhetslagen framgår att ett föreläggande eller förbud enligt 26–29 §§ [i produktsäkerhetslagen]

ska förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt. Någon möjlighet att förena ett tillfälligt förbud enligt 14 § förslaget till lag om besiktning och tillsyn av tivolianordningar med vite finns dock inte. Till följd av de föreslagna ändringarna i 2 kap. 29 § ordningslagen (1993:1617) är en överträdelse av ett sådant förbud inte heller kriminaliserat. Det synes därmed helt saknas sanktionsmedel kopplat till sådant tillfälligt förbud vilket synes strida mot syftet.

Enligt 16 § förslaget till lag om besiktning och tillsyn av tivoli-anordningar får beslut enligt 14 § överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Av författningskommentaren (s. 101) framgår att sådana beslut som tillsynsmyndigheten kan besluta med stöd av de hänvisningar som görs i 3 § till produktsäkerhetslagen överklagas i enlighet med bestämmelserna i produktsäkerhetslagen. Detta borde enligt kammarrättens mening framgå av lagtexten.

Avsnitt 5.7 – Näringsidkarens skyldigheter

Av 2 § i förslaget till lag om besiktning och tillsyn av tivolianordningar framgår att tivolianordningar får tillhandahållas endast om de är säkra. Av författningskommentaren framgår att vem som ska anses tillhandahålla anordningen är beroende av omständigheterna i det enskilda fallet och att anordningen i regel tillhandahålls av ägaren men i vissa fall av arrangören (se avsnitt 8.1). Kammarrätten anser att det bör framgå tydligare av lagtexten vem som ansvarar för att tivoli-anordningen är säker och har godkänts vid besiktning. Detta särskilt mot bakgrund av Statens haverikommissions slutsatser om att tivoli-företagens ansvar för säkerheten behöver lyftas fram. Eftersom tillhandahållaren också kan komma att drabbas av sanktioner i form av vitesförelägganden eller sanktionsavgifter är det av stor vikt att det med tydlighet framgår vem som är ansvarig, och detta bör regleras i lag och inte genom uttalanden i författningskommentaren.

Enligt 11 § förslaget till lag om besiktning och tillsyn av tivoli-anordningar är tillhandahållaren av en tivolianordning skyldig att lämna kontrollorganet sådan information som är nödvändig. Av författ-

ningskommentaren framgår att det som avses är bl.a. uppgifter som föranleder en revisions- eller montagebesiktning och att bristfällig information kan leda till att tivolianordningar inte godkänns vid besiktning och därmed inte får tillhandahållas. Av redogörelsen i betänkandets avsnitt 3.2.1. för olyckan på Gröna Lund framgår att det besiktningsföretag som besiktigade den aktuella attraktionen inte fått information om att bärarmarna bytts ut och detta framgick inte heller av journalen för attraktionen. I en sådan situation är det inte möjligt för kontrollorganet att känna till att information utelämnats. Någon särskild dokumentationsskyldighet finns inte heller föreskriven i lagförslaget. Kammarrätten anser att det kan ifrågasättas hur effektiv bestämmelsen om informationsplikt i 11 § i lagförslaget är när det i övrigt saknas bestämmelser om vilken information som måste dokumenteras i exempelvis en journal. I de allmänna råden till 4 § Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2012:15 FAP 513-1) om besiktning av tivolianordningar finns i dag angivet vissa uppgifter som en journal ska innehålla. Uppgifter om ändringar eller reparationer anges dock inte. Kammarrätten anser att ett förtydligande av vilken dokumentation som ska ske löpande och vilka uppgifter som ska lämnas till ett kontrollorgan eller en tillsynsmyndighet, särskilt mot bakgrund av redogörelsen för olyckan på Gröna Lund, hade kunnat bidra till ett bättre säkerhetsarbete och effektivare kontroll och tillsyn.

Avsnitt 5.8 – Besiktningskraven

Av 6 § förslaget till lag om besiktning och tillsyn av tivolianordningar framgår att revisionsbesiktning ska ske bl.a. om anordningen genomgått en väsentlig förändring. Av bestämmelsen framgår dock inte när i tid en sådan besiktning ska ske och det finns inget krav på att revisionsbesiktningen ska ske innan anordningen åter tas i bruk. Kammarrätten anser att bestämmelsen är otydlig i detta avseende.

I författningskommentaren till 7 § förslaget till lag om besiktning och tillsyn av tivolianordningar framgår att om en tivolianordning flyttas på ett fast tivoli ska den bli föremål för både revisionsbesiktning och montagebesiktning. Kammarrätten anser att det kan ifrågasättas om

det är nödvändigt med två besiktningar och i så fall vad skälen är för detta. Om en revisionsbesiktning påkallas för att en tivolianordning har flyttats torde denna kunna omfatta en kontroll av ifall anordningen monterats på ett korrekt och säkert sätt, varför det kan ifrågasättas om även en montagebesiktning krävs.

Avsnitt 5.10 – Renodling av Polismyndighetens uppgifter

Förslaget i betänkandet innebär att kravet på att tivolianordningar ska ge betryggande säkerhet mot olycksfall för att få användas vid allmänna sammankomster tas bort ur ordningslagen. Även om detta krav tidigare föranledde endast en summarisk avsyning från Polismyndighetens sida indikerade det ändå att kontroll av säkerheten kan komma att ske vid varje tillståndsprövning. En tillsynsmyndighet, enligt betänkandets förslag Konsumentverket, kan inte förväntas utöva tillsyn så frekvent som vid varje ansökan om tillstånd. Frågan uppkommer därför om förslaget i detta avseende verkligen är en skärpning av kontrollen för ambulerande tivolin.

Avsnitt 8 – Författningskommentar

I betänkandet föreslås ändringar av 2 kap. 29 § ordningslagen med innebörden att det inte längre kommer vara kriminaliserat att tillåta användning av en tivolianordning som saknar föreskrivet godkännande eller bryter mot ett användningsförbud eller mot ett villkor som har meddelats för användandet. I författningskommentaren hänvisas till att ytterligare sanktioner kan drabba den som tillhandahåller osäkra tivolianordningar eller bryter mot ett användningsförbud eller mot ett villkor som har meddelats för användandet följer av den föreslagna lagen. Dessa sanktioner är förelägganden vid vite och sanktionsavgift. Sådana kan riktas mot tillhandahållaren som i många fall torde vara en juridisk person. Kriminaliseringen i ordningslagen tar sikte på fysiska personer. Enligt kammarrättens mening är dessa sanktionsformer inte utbytbara och betänkandet saknar vidare analys av vad förändringen i detta avseende kan tänkas få för konsekvenser.

Detta yttrande har beslutats av kammarrättslagmannen Ann-Louise Björnsson och tf. kammarrättsassessorn Anna Karlsson, föredragande.

Ann-Louise Björnsson

/Anna Karlsson